

تاریخچه روانشناسی در ایران

مجری: دکتر علی فتحي آشتیانی

گروه: علوم پیراپزشکی

سال شروع: ۱۳۹۴

سال پایان: ۱۳۹۶

چکیده

مقدمه

هدف این مطالعه، بررسی تاریخچه علم روانشناسی، تاریخچه ورود روانشناسی به ایران، دانشگاه های دارای رشته روانشناسی، گرایش های رشته روانشناسی، توسعه علمی و کاربردی روانشناسی، معرفی پیشگامان روانشناسی در ایران، انجمن های علمی روانشناسی، مجله های روانشناسی و تاریخچه شکل گیری سازمان نظام روانشناسی و مشاوره بود. منابع و مطالب موجود در زمینه تاریخچه روانشناسی در ایران در یک مجموعه کامل است.

روش شناسی

روش اجرای این پژوهش از نوع بررسی اسناد و مکتوبات در تاریخ روانشناسی (فلسفی و علمی) از ابتدا تا کنون، مصاحبه با برخی از پیشکسوتان و اساتید دانشگاهها، رؤسای انجمنهای علمی، مصوبات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سایتهای دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی سراسر کشور اعم از دانشگاههای دولتی، آزاد، پیام نور و مؤسسه های آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی، سایتهای انجمنهای علمی و مراجعه به -امکان مختلف بود.

یافته ها

روانشناسی "علم مطالعه رفتار موجود زنده" یا "علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی موجود زنده" اسیت. تاریخچه روانشناسی را می توان به دو دوره فلسفی و علمی تقسیم کرد. ساخت گرایی، کنش گرایی، رفتارگرایی، گشتالت، روان تحلیل گری، شناختی، انسان گرایی و زیست گرایی، مکاتب اصلی روانشناسی هستند. مهمترین گرایشهای روانشناسی شامل یالینی، تربیتی، کودکان استثنایی، صنعتی سازمانی، سلامت، شخصیت، دین، آزمایشی، تحولی، اجتماعی، روانشناسی مشاوره و ... است. پیشگامان روانشناسی در ایران را می توان به چهار نسل تقسیم نمود. نسل اول افرادی که قبیل از تاسیس دانشگاه تهران برای ادامه تحصیل به خارج کشور عزیمت کردند. نسل دوم، افرادی که بعد از تاسیس دانشگاه تهران و قبیل از تاسیس گروه روانشناسی، به خارج از کشور اعزام شده اند. نسل سوم کسانی هستند که پس از تاسیس گروه روانشناسی در دانشگاه تهران و دایر شدن دوره های لیسانس و فوق لیسانس روانشناسی، به خارج از کشور رفته اند. نسل چهارم کسانی هستند که در داخل کشور پرورش یافته اند. دانشگاه ها در ایران به دانشگاه های دولتی و غیردولتی (آزاد، پیام نور و غیرانتفاعی) تقسیم می شود. در دوره کارشناسی فقط یک رشته روانشناسی بدون گرایش وجود دارد. در دوره کارشناسی ارشد دارای گرایشهای عمومی، بالینی، خانواده، بالینی کودک و نوجوان، تربیتی، کودکان استثنایی، صنعتی سازمانی، شخصیت، سنجش و اندازه گیری و -مشاوره مدرسه، شغلی، خانواده و توانبخشی است. در دوره دکتری دارای گرایشهای عمومی، بالینی، تربیتی، کودکان

استثنایی، صنعتی سازمانی، سنجش و اندازه گیری و مشاوره است. در دانشگاه های دولتی، - ۴۳ دوره کارشناسی، ۱۱۳ دوره کارشناسی ارشد و ۴۷ دوره دکتری؛ در دانشگاه آزاد ۱۰۱ دوره کارشناسی، ۲۵۲ دوره کارشناسی ارشد و ۹۳ دوره دکتری؛ در دانشگاه پیام نور، ۳۰۴ دوره کارشناسی، ۶۰ دوره کارشناسی ارشد و ۲ دوره دکتری و در مؤسسه های غیرانتفاعی، ۹۸ دوره کارشناسی و ۱۴ دوره کارشناسی ارشد وجود دارد. تعداد کل دانشجویان در حال تحصیل در رشته روانشناسی در هر سه مقطع و در همه گرایشها در کل کشور، ۱۴۱۴۹۱ نفر می باشد. از این تعداد ۵۷ درصد در دانشگاه پیام نور، ۳۲ درصد در دانشگاه آزاد، ۱۰ درصد در دانشگاه های دولتی وزارت علوم و وزارت بهداشت و حدود یک درصد در مؤسسه های غیر انتفاعی مشغول به تحصیل هستند. بعلاوه حدود ۵ / ۷۷ درصد این دانشجویان زن و ۵ / ۲۲ درصد مرد هستند. مجلات روانشناسی شامل ۵۱ مجله علمی پژوهشی فارسی، - ۶ مجله علمی پژوهشی انگلیسی و - ۲ مجله علمی ترویجی است. انجمن های علمی روانشناسی شامل - انجمن ایرانی روانشناسی، انجمن روانشناسی اجتماعی، انجمن روانشناسی اسلامی، انجمن روانشناسی ایران، انجمن روانشناسی ۷ بالینی ایران، انجمن روانشناسی بالینی کیودک و نوجوان، انجمن روانشناسی تربیتی، انجمن روانشناسی خانواده، انجمن روانشناسی سلامت و انجمن مشاوره ایران است. قانون تشکیل سازمان نظام روانشناسی و مشاوره ایران، در ۲۷ / ۱ / ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی تصویب می شود و در ۹ / ۲ / ۱۳۸۲ شورای نگهبان آن را تایید نموده است. از زمان تاسیس سازمان، به منظور ارایه خدمات به اقشار مختلف مردم، مجوز راه اندازی ۱۵۴ مرکز خدمات روانشناسی و مشاوره در تهران و ۱۲۱ مرکز در استان های کشور داده شده است. کارگروه روانشناسی شورای تحول و ارتقای علوم انسانی، با هدف تحول و ارتقا در برنامه های رشته روانشناسی براساس چهار محور روزآمدی، بومی سازی، اسلامی سازی و کارآمدی در سال ۱۳۸۸ تشکیل شد. این کار گروه با بهره گیری از اساتید دانشگاه ها در ۱۶ کمیته تخصصی تا کنون موفق به راه اندازی و بازنگری برنامه های درسی روانشناسی در مقاطع مختلف نموده است.

بحث و نتیجه گیری

مجموعه تهیه شده نقطه شروعی برای تدوین تاریخچه روانشناسی در ایران است و سعی شده است از زوایای مختلف به تاریخچه روانشناسی در ایران بپردازد. محققان ادعایی در مورد اینکه این مجموعه کامل و بدون نقص است ندارند ولی معتقدند برای شروع، کار مناسب و قابل عرضه ای می باشد. این مجموعه می تواند منبع معتبری برای استفاده محققان و اندیشمندان در مورد تاریخچه روانشناسی در ایران باشد

کلیدواژه: تاریخچه، روانشناسی، گرایشها، مجلات، دانشگاه، سازمان نظام روانشناسی، شورای تحول، ایران.